

Η ΕΑΒ απαντά στο δημοσίευμα της Real planet

Την Τρίτη 23 Δεκεμβρίου, δύο ημέρες έπειτα από τη δημοσίευση συνέντευξης του χημικού μηχανικού κ. Θ. Παντελόγλου στη Real Planet, με τίτλο «η ΕΑΒ σκοτώνει τον Ασωπό», λάβαμε από την ΕΑΒ την ακόλουθη επιστολή. Τη δημοσιεύουμε αυτούσια, επειδή αυτό επιβάλλει η δεοντολογία, παρά το γεγονός ότι περιλαμβάνει ακραίες εκφράσεις για την εφημερίδα μας. Είμαστε όμως υποχρεωμένοι να δημοσιεύσουμε και τα στοιχεία που αποδεικνύουν το βεβαρημένο ιστορικό της εταιρείας σε θέματα περιβάλλοντος και να ζητήσουμε αποδείξεις ότι έχει προσαρμοστεί στη νομοθεσία.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ - ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑ ΤΗΣ REAL NEWS ΚΑΙ REAL PLANET ΜΕ ΤΙΤΛΟ: «Η ΕΑΒ ΣΚΟΤΩΝΕΙ ΤΟΝ ΑΣΩΠΟ»

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ Α.Ε. (ΕΑΒ) διαψεύδει ως ανυπόστατο και παντελώς αβάσιμο το δημοσίευμα - συνέντευξη του «Ακτιβιστή», χημικού και βιοχημικού μηχανικού Θανάση Παντελόγλου, στην Κυριακάτικη εφημερίδα «Real news» με τίτλο «Η ΕΑΒ σκοτώνει τον Ασωπό».

Η ΕΑΒ Α.Ε., έχοντας πλήρη επίγνωση των περιβαλλοντικών της ευθυνών, έχει καθιερώσει την εφαρμογή μιας πολιτικής συνεχούς βελτίωσης και πλήρους συμμόρφωσης με τους κανονισμούς περί υγείας ασφάλειας και περιβάλλοντος, σε ένα κλίμα συνεργασίας με το προσωπικό της, τους πελάτες της, τις τοπικές αρχές και τα λοιπά τρίτα μέρη.

Στο πλαίσιο αυτό εφαρμόζει τις ακόλουθες πρακτικές:

1. Περιβάλλον

Η εταιρεία, καθώς επίσης και το εργαστήριο της Υγιεινολογικής Μηχανικής του ΕΜΠ διενεργούν συνεχείς ελέγχους τόσο στα ενδιάμεσα στάδια κατεργασίας των υγρών αποβλήτων όσο και στην έξοδο τους στον Θερμοδώνα παραπόταμο του Ασωπού Ποταμού, στα πλαίσια εφαρμογής του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου. Τα αποτελέσματα όλων των προαναφερόμενων ελέγχονται και ευρίσκονται πολύ κάτω των νομίμων ορίων. Αυτό εξάλλου διαπιστώθηκε και από τους πυκνούς ελέγχους που διενέργησαν πρόσφατα όλες οι αρμόδιες κρατικές περιβαλλοντικές αρχές.

Η ΕΑΒ βελτιώνει συνεχώς τις περιβαλλοντικές της επιδόσεις υιοθετώντας:

Α. Σύγχρονες τεχνολογικές μεθόδους

παραγωγής και συντήρησης. Σε ότι αφορά στις «βριώμικες τεχνολογίες», όπως κακώς ισχυρίζεται το δημοσίευμα, που χρησιμοποιεί η ΕΑΒ, θα πρέπει να τονιστεί ότι η πρόσφατα εφαρμοσθείσα τεχνική αφαίρεσης του χρώματος από τα αεροσκάφη (με την μέθοδο της αμμοβολής με πλαστικά σφαιρίδια) αποτελεί όχι μόνο καινοτομία για την παγκόσμια βιομηχανία, προτιμάται δε ως «Βέλτιστη Διαθέσιμη Τεχνική» σε ανάλογες εφαρμογές από την ισχύουσα νομοθεσία.

Β. Η ΕΑΒ επιδοτεί και στηρίζει περιβαλλοντικά ερευνητικά έργα συνεργαζόμενη με Πανεπιστημιακά ιδρύματα της χώρας.

Γ. Σε ότι αφορά στην απομάκρυνση της αδρανοποιημένης ιλύος, η οποία παράγεται από την κατεργασία των βιομηχανικών μας αποβλήτων και η οποία επί τριακονταετία ήταν με ασφάλεια αποθηκευμένη, η ΕΑΒ την διαχειρίστηκε σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία με διαφανή και νόμιμο τρόπο. Με στόχο την διασφάλιση της ακεραιότητας του εδάφους στα σημεία όπου ήταν αποθηκευμένη η λάσπη διενεργήθηκαν μετά την απομάκρυνσή της χημικές αναλύσεις από διαπιστευμένο εργαστήριο για τον εντοπισμό ενδεχόμενης ρύπανσης. Δεν ανιχνεύτηκε χρώμιο ή άλλος επιβλαβής παράγοντας.

Δ. Σε ότι αφορά τα σχόλια στην ίδια σελίδα περί «μη ακριβών τεχνολογιών για την κατεργασία του εξασθενούς χρωμίου» δηλώνεται η υπεραπλούστευση και επί της ουσίας η ανακρίβεια των ισχυρισμών του δημοσιεύματος προς δημιουργία εντυπώσεων. Η εταιρεία μας για την κατεργασία του χρωμίου χρησιμοποιεί προηγμένες μεθόδους και υλικά όπως «Μεταμπισουλφίτ», καθώς επίσης και μια σειρά από κροκιδωτικές ουσίες και πολυπλεκτρολύτες για την διαύγαση

των επεξεργασμένων αποβλήτων. Η πρόταση του κ. Παντελόγλου περί προσθήκης ασβέστη εξυπηρετεί μόνο την εξυδρέωση των ήδη κατεργασμένων χρωμικών αποβλήτων, αποτελεί δε «επερασμένη» μεθοδολογία.

Επαγγελματική υγεία και ασφάλεια

Α. Στα πλαίσια εφαρμογής του Π.Δ. 90/99 «περί μετρήσεων βλαπτικών παραγόντων σε εργασιακού χώρους», αλλά και της ισχύουσας εκτίμησης επαγγελματικού κινδύνου που έχει πραγματοποιήσει η ΕΑΒ, η εταιρεία προβαίνει ετήσια στις απαραίτητες μετρήσεις και βιοχημικές αναλύσεις.

Β. Η ΕΑΒ επενδύει σε σύγχρονες μεθόδους ιατρικής παρακολούθησης εργαζόμενων, σε αγορά και χρήση από τους εργαζόμενους εργονομικών και σύγχρονων Μέσων Ατομικής Προστασίας, στην υιοθέτηση καινοτόμων κοινωνικών προγραμμάτων.

Γ. Η ΕΑΒ Α.Ε. κατέχει όχι απλώς όλες τις απαραίτητες άδειες για την σύννομη λειτουργία της, αλλά έχει προχωρήσει στην υιοθέτηση διεθνώς περιβαλλοντικών προτύπων όπως αυτών της σειράς ISO 14001, με βάση τα οποία πιστοποιήθηκε από αναγνωρισμένο φορέα

Δ. Οι ανακρίβειες του δημοσιεύματος συνεχίζονται με αναφορά σε Ιατρικά θέματα. Ότι δήθεν έχουν ανευρεθεί σε ελέγχους τιμές χρωμίου στο αίμα εργαζόμενων από 4 μg/l έως 12 μg/l και για αυτό οι εργαζόμενοι είναι «καταδικασμένοι». Αυτά είναι ψευδή και κατευθυνόμενα. Σύμφωνα με το Ελληνικό Ινστιτούτο Υγιεινής και Ασφάλειας (ΕΛΙΝΥΑΕ) και τη Διεθνή Βιβλιογραφία οι φυσιολογικές τιμές χρωμίου στο αίμα είναι από 0,7 έως 28 μg/l. Επομένως οι αναφερόμενες τιμές 4 μg/l έως 12 μg/l του δημοσιεύματος είναι εντός φυσιολογικών ορίων και μάλιστα πολύ χαμηλές, ακόμη και αν αυτό ήταν αλήθεια.

Σε έλεγχο στον οποίο υποβλήθηκαν διακόσιοι τρεις (203) εργαζόμενοι όχι μόνο στα μπάνια των κτ. 41 και 101 αλλά και σε άλλους χώρους όπου υπήρχε έστω και υποψία ότι μπορεί να εκτίθενται στο χρώμιο και άλλα βαρέα μέταλλα, οι ανευρεθείσες τιμές στο αίμα κυμαίνονται από 0,2 έως 4 μg/l. Οι ανωτέρω τιμές είναι πάρα πολύ χαμηλές και δεν συνιστούν ούτε καν επαγγελματική έκθεση. Καθίσταται επομένως πασιφανής η έλλειψη σοβαρότητας και η προσπάθεια εντυπώσεων, τόσο του συντάκτη του άρθρου, όσο και του ειδικού επιστήμονα.

Η ΕΑΒ επιφυλάσσεται να ασκήσει κάθε νόμιμο δικαίωμά της και να προσφύγει στη δικαιοσύνη καταγγέλλοντας κάθε υποβολιμαίο και συκοφαντικό δημοσίευμα καθώς και ενέργειες που βλάπτουν την ΕΑΒ Α.Ε. και υπονομεύουν ιδιοτελώς το εθνικό της έργο που καλείται να επιτελέσει.

ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΗΣ ΕΑΒ

Η REAL PLANET ΕΞΗΓΕΙ ΚΑΙ ΡΩΤΑ

Το περιβαλλοντικό ιστορικό της ΕΑΒ

Καταδίκη και πρόστιμα

Η εταιρεία καταδικάστηκε στις 23/10/08 από το Τριμελές Πλημμελειοδικείο Θήβας για υποβάθμιση του περιβάλλοντος και ρύπανση της θάλασσας, μαζί με τρεις ακόμη εταιρείες, στις ανώτατες ποινές που ορίζει ο νόμος: 24μηνη φυλάκιση με αναστολή των υπευθύνων των εταιρειών και πρόστιμο 5.000 ευρώ. Οι τέσσερις εταιρείες είχαν αποφύγει την καταδίκη στην πρώτη δίκη για τον Ασωπό (Ιούνιος 2007) επειδή είχαν στείλει ως εκπροσώπους τους στο δικαστήριο κατώτερους υπαλλήλους. Η κατηγορία αφορούσε υγρά απόβλητα, τα οποία ήταν μολυσμένα με

τοξικές ουσίες και κατέληξαν στον παραπόταμο του Ασωπού, Θερμιδώνα.

Νωρίτερα, τον Φεβρουάριο του 2008, στην ΕΑΒ επιβλήθηκε πρόστιμο 150.000 ευρώ από την ειδική υπηρεσία του ΥΠΕΧΩΔΕ, επειδή πρώτον:

- Η λάσπη από την επεξεργασία των στερεών βιομηχανικών της αποβλήτων ήταν αποθηκευμένη (επί τριακονταετία όπως επισημαίνει η ίδια η εταιρεία), εκτεθειμένη στις καιρικές συνθήκες και χωρίς περιμετρική τάφρο. Και δεύτερον:

- Τα λουτρά επιμεταλλώσεων δεν καλύπτονταν επαρκώς με πλαστικά σφαιρίδια (τα οποία αποτρέπουν την εξάτμιση

των υγρών, που είναι επικίνδυνα για το περιβάλλον και ιδίως για την υγεία των εργαζομένων).

Αποδεδειγμένα, δηλαδή, η εταιρεία έχει μολύνει με τις δραστηριότητές της το περιβάλλον. Μαζί με τις υπόλοιπες ρυπαρές βιομηχανίες της περιοχής ευθύνονται για τη μόλυνση του εδάφους, των επιφανειακών υδάτων και του υδροφόρου ορίζοντα, από τον οποίο υδρεύονταν επί χρόνια οι τοπικές κοινότητες, στις οποίες σημειώθηκαν περιστατικά καρκίνου πενταπλάσια από τον μέσο όρο.

Μόλυνση υδάτων

Στην επιστολή της ΕΑΒ επισημαίνεται ότι η εταιρεία διενεργεί συνεχείς ελέγχους στα υγρά της απόβλητα πριν απορριφθούν στον παραπόταμο του Ασωπού, σε συνεργασία με το εργαστήριο Υγιεινολογικής Μηχανικής του ΕΜΠ, και αυτά τα α-

πόβλητα βρίσκονται πολύ κάτω των νομίμων ορίων.

Πρέπει να επισημανθεί ότι δεν υπάρχουν «νόμιμα» όρια για τοξικές ουσίες στα επιφανειακά ύδατα. Η μόλυνση των υδάτων απαγορεύεται παντελώς. Επίσης, το εργαστήριο στο οποίο αναφέρεται η ΕΑΒ δεν είναι πιστοποιημένο για τέτοιες μετρήσεις.

Στερεά απόβλητα

Αναφέρεται στην επιστολή της ΕΑΒ ότι η εταιρεία εφαρμόζει μία καινοτόμο μέθοδο για την απομάκρυνση του (τοξικού) χρώματος από τα αεροσκάφη της εργολαβίας που έχει από την εταιρεία Lockheed Martin. Χρησιμοποιεί πλαστικά σφαιρίδια ως υλικό αμμοβολής, τα οποία ανακυκλώνονται και επαναχρησιμοποιούνται.

Κρίσιμο σε αυτό το στάδιο δεν είναι κυρίως τα σφαιρίδια ή όποιο άλλο υλικό

αμμοβολής, αλλά το αφαιρούμενο χρώμα, η αδρανοποίησή του και η ασφαλής διάθεσή του.

Επαγγελματική ασφάλεια

Η ανεπαρκής χρήση πλαστικών σφαιριδίων στις δεξαμενές, κατά τον έλεγχο από την υπηρεσία του ΥΠΕΧΩΔΕ, κατέληξε στην επιβολή προστίμου (Φεβρουάριος 2008).

Αδειοδοτήσεις

Η άδεια Περιβαλλοντικών Όρων της εταιρείας εκδόθηκε το 2001 και ανανεώθηκε το 2006. Εκτοτε όμως η ΕΑΒ ανέλαβε την εργολαβία της Lockheed Martin για τον εκσυγχρονισμό των F16. Στην άδεια αναγράφεται ότι αν υπάρξει οποιαδήποτε αλλαγή στις εργασίες της εταιρείας, αυτή θα πρέπει να αναθεωρηθεί, κάτι το οποίο δεν προκύπτει ότι έχει γίνει.

Σημειωτέον ότι η Lockheed Martin αναγκάστηκε να κλείσει το εργοστάσιό της στο Μπέρμπανκ της Καλιφόρνιας, όπου μεταξύ πολλών άλλων έκανε και αντίστοιχες εργασίες, επειδή μόλυβε το έδαφος και τον υδροφόρο ορίζοντα με εξασθενές χρώμιο. Πλήρωσε πάνω από 400 εκατομμύρια δολάρια σε συμβιβασμούς και αποζημιώσεις εργαζομένων και πολιτών, ενώ άγνωστο είναι το κόστος με το οποίο επιβαρύνθηκε για την απομάκρυνση του μολυσμένου εδάφους και την αντικατάστασή του με καθαρό από άλλη περιοχή.

Η ΕΑΒ και το περιβάλλον

Η Ελληνική Αεροπορική Βιομηχανία είναι μια εταιρεία που ανήκει αποκλειστικά στο ελληνικό κράτος και ιδρύθηκε για λόγους εθνικού συμφέροντος. Είναι σταθερά ζημιόγωνα, με συσσωρευμένες ζημιές άνω των 120 εκατομμυρίων ευρώ, μετά τη χρήση του 2006 και προβλέψεις ζημιών άνω των 25 εκατομμυρίων στον κρατικό προϋπολογισμό του 2007. Η ίδρυση και λειτουργία της δεν έγινε με κριτήριο την ανταγωνιστικότητα αλλά την εξυπηρέτηση του εθνικού συμφέροντος, υπό την έννοια της κάλυψης μέρους των αναγκών της εθνικής άμυνας της χώρας.

Δηλωμένη πρόθεση της ΕΑΒ (σε ημερίδα που οργάνωσε την 30/9/08) είναι η εφαρμογή πολιτικής που σέβεται το περιβάλλον, σε συνεργασία με τις αρχές και την τοπική κοινωνία. Η πρόθεση αυτή είναι σαφώς ευπρόσδεκτη, αλλά δεν αναιρεί τις ευθύνες που έχει η εταιρεία τόσο απέναντι στις πρακτικές που ακολούθησε επί δεκαετίες, όσο και στη διαφάνεια για τις πράξεις της στο μέλλον.

Αναμένονται αποδείξεις

Η Real Planet με τη δημοσίευση της συνέντευξης του χημικού μηχανικού κ. Αθανασίου Παντελόγλου (ο οποίος ήταν από τους πρώτους που αποκάλυψαν το σκάνδαλο της μόλυνσης στον Ασωπό), δεν είχε την πρόθεση να βλάψει την ΕΑΒ, πόσο μάλλον να τη συκοφαντήσει. Και -φυσικά- η εφημερίδα μας δεν έχει κανένα όφελος -ιδιοτελής ή άλλο- από την ανάδειξη του προβλήματος της μόλυνσης του Ασωπού. Θεωρεί όμως εύλογο να ζητήσει από μια κρατική εταιρεία, η οποία αποδεδειγμένα μόλυβε το περιβάλλον με καρκινογόνες τοξικές ουσίες, πλήρη τεκμήρια για τη συμμόρφωσή της προς τη σχετική νομοθεσία.

Ο εφιάλτης της Lockheed Martin στην Καλιφόρνια

Η αεροναυπηγική βιομηχανία επί δεκαετίες δηλητηρίαζε με εξασθενές χρώμιο το νερό εκατομμυρίων κατοίκων

Οι εγκαταστάσεις της Lockheed Martin (κάτω) και ο καθαρισμός της περιοχής (πάνω).

Η ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΗ βιομηχανία γνώρισε παγκοσμίως μεγάλες δόξες ήδη πριν ξεσπάσει ο Β' Παγκόσμιος και σε όλη τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου. Η Lockheed Martin δεν αποτέλεσε εξαίρεση, με τα F16 και C130 να είναι τα διασημότερα προϊόντα της. Οι επιδόσεις της στην αεροναυπηγική, ωστόσο, αποδείχθηκαν αντιστρό-

πολλές μορφές καρκίνου, το τοξικό αυτό στοιχείο αποδείχθηκε ότι χρησιμοποιήθηκε εκτενέστατα ως αντιακρωριακό από τις μονάδες της Lockheed, ειδικά στην περιοχή του Μπέρμπανκ.

Κοινή πρακτική

Το σύστημα κλιματισμού των βιομηχανικών εγκαταστάσεων της

κοινή πρακτική όλων των επιχειρήσεων εκείνη την εποχή.

Οι έρευνες έδειξαν ότι ο υδροφόρος ορίζοντας που παρέχει υδροδότηση στο 15% των κατοίκων του Λος Αντζελες, του Γλεντέιλ, του Μπέρμπανκ και γειτονικών πόλεων, ήταν μολυσμένος. Η επέμβαση των αρχών οδήγησε τελικά στο κλείσιμο αυτών των μονάδων, το 1991. Ακολούθησε σειρά δικαστικών αγώνων μεταξύ της πολιτείας των τοπικών αρχών, της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και της εταιρείας για σειρά έργων, αποζημιώσεων, κρατικών ενισχύσεων κ.λπ.

Καθαρισμός

Ο ίδιος ο χώρος αντιμετωπίστηκε περίπου σαν... το Τσέρνομπιλ. Την επομένη του «λουκέτου» ξεκίνησε η αφαίρεση των επιφανειακών στρωμάτων εδάφους. Μια έκταση 1.030 στρεμμάτων ακάφτηκε σε βάθος οκτώ μέτρων και απομακρύνθηκαν περίπου 8.000.000 κ.μ. εδάφους, τα οποία αντικαταστάθηκαν με χώμα χωρίς τοξικά, που μεταφέρθηκε από άλλες περιοχές. Από την άλλη, βέβαια, η «ανάπτυξη» του πρώην τοξικού χώρου δεν έφερε μόνο ζημιές στην εταιρεία. Η έκταση μετατράπηκε σε υψηλού κόστους εμπορικούς χώρους, κτίρια γραφείων αλλά και ξενοδοχεία.

Η Lockheed, παράλληλα, υπο-

χρεώθηκε να δημιουργήσει μία πρωτοποριακής τεχνολογίας μονάδα καθαρισμού του ίδιου του υδροφόρου ορίζοντα.

Μέσω ενός τεράστιου δικτύου υπόγειων σωλήνων αντλείται το μολυσμένο νερό, το οποίο καθαρίζεται με ειδική επεξεργασία από διάφορες ουσίες και στη συνέχεια επιστρέφεται στην πηγή του. Δεν απαλλάσσεται, ωστόσο, από την παρουσία εξασθενούς χρωμίου.

Έτσι, οι ίδιες οι τοπικές αρχές κλήθηκαν να δώσουν αντίστοιχη απάντηση, με τη δημιουργία μονάδας αφαίρεσης του χρωμίου από το νερό. Και βέβαια, ο λογαριασμός πάει και στην Lockheed Martin, άσχετα εάν εγκατέλειψε την περιοχή εδώ και πολλά χρόνια.

Η εταιρεία έχει ήδη πληρώσει περίπου τριακόσια εκατομμύρια δολάρια σε αποζημιώσεις. Αντίστοιχα κεφάλαια δεσμεύονται για την προστασία του περιβάλλοντος μέσω της αύξησης του λειτουργικού κόστους των δραστηριοτήτων της.

Όπως σχολίασε εμπειρογνώμονας των τοπικών αρχών για τον υδροφόρο ορίζοντα: «Απαιτούνται τεράστια κεφάλαια για τον καθαρισμό του υδροφόρου ορίζοντα. Οι εταιρείες που τον μόλυναν θα πρέπει να επιβαρυνθούν με τον καθαρισμό του».

Μαχητικό F16 της Lockheed Martin.

φως ανάλογες αυτών που είχε ως προς την προστασία του περιβάλλοντος.

Ήδη στις αρχές της δεκαετίας του 1980, στο Λος Αντζελες και την ευρύτερη περιοχή του, οι αρχές είχαν εντοπίσει την παρουσία μεγάλων ποσοτήτων εξασθενούς χρωμίου στον υδροφόρο ορίζοντα. Αποδεδειγμένα υπεύθυνο για

Lockheed αντλούσε νερό κατευθείαν από δεκάδες πηγάδια που είχαν δημιουργηθεί επί τούτου τη δεκαετία του 1940. Μετά τη χρήση του και έχοντας πλέον επιμολυνθεί με εξασθενές χρώμιο, το νερό αυτό -δισεκατομμύρια λίτρα ετησίως- επέστρεφε χωρίς καμία επεξεργασία στον υδροφόρο ορίζοντα της κοιλάδας του Σαν Φερνάντο, όπως παραδέχθηκε και η εταιρεία. Η εκπρόσωπός της επεσήμανε, μάλιστα, ότι αυτή ήταν η